

---

## Kenia, Minister Reinette Klever (BHO)

|             |                                                                                                                            |
|-------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Datum       | 17 – 20 maart 2025                                                                                                         |
| Type missie | Economische missie                                                                                                         |
| Delegatie   | 58 deelnemende bedrijven, ngo's en kennisinstellingen (86 deelnemers) uit de sectoren duurzame land- en tuinbouw en water. |
| Achtergrond | De economische missie vond plaats en marge van het uitgaand staatsbezoek.                                                  |

### Samenvatting

De missie stond onder politieke leiding van minister Reinette Klever voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp (min BHO) en zakelijke leiding van Thomas Grosfeld, plv. directeur Beleid bij VNO NCW en onder. Ook de Watergezant Meike van Ginneken was aanwezig.

Het doel van de missie:

- het versterken van de economische samenwerking en de bilaterale handels- en investeringsrelatie tussen NL en Kenia;
- inzicht verkrijgen in de kansen, uitdagingen en ambities van Nederlandse bedrijven en ngo's;
- vergroten van de markttoegang en het openen van deuren voor het Nederlands bedrijfsleven;
- het leggen van verbinding tussen ontwikkelingsdoelen op water en landbouw en economische kansen voor NL-bedrijven, in lijn met Kenia's Bottom-Up Economic Transformation Agenda (BETA).

De doelstellingen zijn grotendeels behaald. Nog niet behaald is structurele verbetering van markttoegang (handelsbarrières, regelgeving), wat vervolgacties vergt. Succesfactoren waren de hoge politieke profilering via het uitgaand staatsbezoek, de goede voorbereiding en sectorselectie, en de inzet op publiek-private samenwerking.

### Belangrijkste onderdelen programma:

- De missie begon in Nairobi met een gezamenlijke briefing, panels, matchmaking en een netwerkreceptie met min BHO.
- Bilateraal overleg van min BHO met haar counterpart Lee Kinyanjui, een lunch met AgriGRADE-partners en bezoeken aan Carepay en een gezondheidskliniek.
- Sectorgerichte veldbezoeken door de delegaties, onder meer aan Miango Farm, Hydrax Water, Bilashaka Flowers, VegPro/FPEAK, Nakuru Water en Vitens.
- Ondertekening door min BHO op State House van een MoU voor de oprichting van een Joint Trade Committee, deelname aan de Logistic Working Group, het Business Forum en de CEO Round Table met het Koninklijk Paar.
- Een gezamenlijk netwerkevenement in Naivasha en bezoeken van min BHO (veelal in aanwezigheid van het Koninklijk Paar) aan de Inland Container Depot, I&M Bank, KenInvest en Greenspoon, als belangrijke partners voor de handelsagenda.

### MVO\*/mensenrechten/koppeling hulp en handel

Tijdens de missie was er expliciet aandacht voor MVO en mensenrechten, onder andere tijdens de voorbereidende deelnemers bijeenkomst waarin werd toegelicht wat IMVO is en wat de NLse overheid hierin van bedrijven verwacht, en waar bedrijven terecht kunnen voor steun. Tijdens het Business Forum werd een plenaire sessie georganiseerd waar lokale risico's in de specifieke sectoren aan bod kwamen en aandacht werd besteed aan mitigatiemaatregelen.

### Maatschappelijke uitdagingen / SDGs:

De missie sloot aan bij maatschappelijke uitdagingen en de SDG's, met nadruk op o.a. voedselzekerheid (SDG 2), water en sanitatie (SDG 6), eerlijk werk en economische groei (SDG8), klimaatactie (SDG13) en partnerschappen (SDG17).

### Resultaten en follow-up

- De missie leidde tot nieuwe samenwerkingsafspraken en MoU's, verbeterde zichtbaarheid van Nederland bij de Keniaanse overheid, bedrijven en multilaterale instellingen, directe toegang voor NL-bedrijven tot Keniaanse counterparts en besluitvormers, en verdieping van de dialoog over hulp & handel in landbouw, water en gezondheid.
- De missie sloot goed aan bij Kenia's prioriteiten in landbouw en water.
- De missie werd gemiddeld met een 7,9 beoordeeld en 65% van de missiedeelnemers geeft aan een vervolgstap te kunnen zetten op het gebied van export, import of investeringen en 53% van de missiedeelnemers geeft aan dat de verwachte contractwaarde hiervan groter is dan EUR 1 mln.

- Ondertekening van het MoU voor de oprichting van de Joint Trade Committee; en geplande follow-up tijdens de eerste JTC in februari 2026.
- Handelsbelemmeringen zijn besproken tijdens de CEO RT, waar hoge aanwezigheid was van Keniaanse zijde. Hier wordt concrete follow-up aan gegeven door onze ambassade en de NL Business Hub in Kenia
- Verdere profilering van NL als partner in duurzame landbouw en wateroplossingen tijdens het Business Forum en gezamenlijke netwerkevents.

---

## Italië, Minister Reinette Klever (BHO)

|             |                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|-------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Datum       | 7 – 9 april 2025                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| Type missie | Economische missie                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| Delegatie   | 37 bedrijven, brancheorganisaties en kennisinstellingen uit de sectoren Creatieve industrie en Jachtbouw                                                                                                                                                                              |
| Achtergrond | De missie stond onder leiding van minister Reinette Klever voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp (min BHO) en delegatieleiders Barbera Wolfensberger (DG Cultuur en Media bij OCW) voor de Creatieve Industrie en Jeroen de Graaf (Directeur NMT-IRO) voor de jachtbouwsector |

### Samenvatting

De economische missie naar Italië tijdens de Milan Design Week heeft een strategische impuls gegeven aan duurzame economische positionering van het Nederlandse bedrijfsleven in Italië. Dat geldt voor de samenwerking in de creatieve industrie (waarin Milaan het wereldtoneel vormt) en voor andere sectoren waarop de missie zag; jachtbouw, watertechnologie en sport. In de jachtbouwsector kan met vervolginstrumenten voortgebouwd worden op de gelegde contacten tijdens en entree bij jachtbouwbedrijven gedurende de missie.

### Belangrijkste onderdelen programma

- Circulaire economie:  
*High level* paneldiscussie over circulair design, o.a. met de leiding van de beurs, NL en ITA brancheorganisaties, bedrijven en onderwijsinstellingen tijdens de *Milan Design Week*. *Keynote* speech over de kracht vakmanschap en Nederlands-Italiaanse samenwerking in de creatieve sector bij de opening van Masterly; NLse initiatief in een Milanees stadspaleis waar NLse ontwerpers en studenten van het Hout en Meubileringscollege hun ontwerpen presenteren.
- Jachtbouw: Min BHO bracht samen de bedrijvendelegatie een bezoek aan de expositie van een van de grootste Italiaanse jachtbouwers in het kader van de Milan Design Week, waarmee werd stilgestaan bij het belang van ontwerp voor de jachtbouwsector.
- Overig:  
Min BHO opende een discussie rond het thema drinkwater in het kader van een PIB-project dat zich richt op het clusterwijze toetreden van NLse watertechnologiesector in de (verouderde) Italiaanse drinkwatersector.  
Min BHO bezocht een van de Olympisch Dorpen voor de Winterspelen in Milaan/Cortina om aandacht te schenken aan de NLse bijdrage aan infrastructuur, voorzieningen en organisatie van de Spelen.

### MVO\*/mensenrechten/koppeling hulp en handel

Tijdens de digitale deelnemersbijeenkomst is aandacht geweest voor IMVO.

### Maatschappelijke uitdagingen / SDGs:

Tijdens de missie was aandacht voor schoon drinkwater (SDG6), het belang van praktijkopleidingen voor behoud/succes van de maakindustrie (SDG4 en SDG9), een weerbare maakindustrie (creatieve industrie en jachtbouw) (SDG9) en duurzaamheid (SDG13) in het kader van de Olympische Winterspelen.

### Resultaten en follow-up

- Het bezoek van Min BHO heeft bijgedragen aan de verbinding tussen NLse ontwerpers en hun Italiaanse collega's, en de positionering van de NLse creatieve sector op het wereldtoneel van creatieve industrie (de Milan Design Week).
- De economische missie markeerde een startpunt voor een PIB-traject gericht op drinkwatertechnologie oplossingen in (Noord-)Italië.

- De aanwezigheid van Min BHO creëerde een opening voor Nederlandse bedrijven in de Jachtbouwsector om hun oplossingen voor de jachtbouw te presenteren aan 's werelds grootste jachtenbouwers. Uit de missie is een PIB op het thema jachtbouw voortgevloeid.
- Verschillende bedrijven die aanwezig waren bij het bezoek van Min BHO aan het Olympisch Dorp hebben met BZ verder verkent hoe een bijdrage kan worden geleverd aan voor NL prioritaire thema's (zoals inzet in OEK, andere kwetsbare gebieden en samenwerking op thema's als drinkwater in het Midden-Oosten).
- De missie werd door respondenten in de evaluatie beoordeeld met een 7,5. Deelnemers aan de missie gaven aan dat deelname hen kennis en zakelijke contacten heeft opgeleverd en dat liefst 92% van de respondenten verwacht vervolgstappen te zetten na de missie.

---

## Japan, Minister Dirk Beljaarts (EZ)

|             |                                                                                                                                                                                      |
|-------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Datum       | 18-28 mei 2025                                                                                                                                                                       |
| Type missie | Handels- en innovatiemissie                                                                                                                                                          |
| Delegatie   | 83 deelnemers rondom hightech en digitalisering                                                                                                                                      |
| Achtergrond | Missie georganiseerd in het kader van de Nationale Dag van Nederland op de World Expo in Osaka. Nederland en Japan vierden in 2025 het bestaan van 425 jaar bilaterale betrekkingen. |

### Samenvatting

Nederland en Japan delen veel gemeenschappelijke uitdagingen. Denk aan vergrijzing, arbeidskrapte en koolstofemissies. Beide landen zijn, zowel publiek als privaat, bezig met het investeren in innovatie en digitalisering om deze uitdagingen aan te pakken. De hightech en digitalisering (HTDX)-missie naar Japan richtte zich met name om het verdiepen en versterken van samenwerking op thema's als geavanceerde halfgeleiders, fotonica, nano- en kwantumtechnologie, AI, 5G/6G, en slimme steden. Op verschillende van deze onderwerpen hebben Nederland en Japan complementaire ecosystemen waar meer samenwerking mogelijk is. Doelstellingen, onder meer op gebied van versterken relaties en het afsluiten van concrete samenwerkingen zijn behaald. De missie vond plaats en marge van de Nederlandse Nationale Dag op de Expo met aanwezigheid van ZMK en Minister BHO Klever, naast minister EZK. Zeker in de Japanse context was de aanwezigheid van de Koning en van verschillende ministers zeer belangrijk om deze resultaten te behalen.

### Belangrijkste onderdelen programma

- Het programma bestond uit bedrijfs- en universiteitsbezoeken en matchmaking. De missie bestond uit vier inhoudelijke thema's met verschillende programmaonderdelen. Binnen de missie waren er 2 tracks op het gebied van hightech en 2 tracks op het gebied van digitalisering.
- Belangrijk programmaonderdeel was de grootschalige HTDX conferentie op 22 mei, met aanwezigheid van o.a. de Koning, minister Beljaarts van Economische Zaken en minister Klever van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp. Naast de plenaire conferentie met speeches en het tekenen van verschillende MoU's was er deze dag ook een CEO-rondetafel onder leiding van de Koning en een innovatieparade.

### MVO\*/mensenrechten/koppeling hulp en handel

Alle missiedeelnemers voldeden aan de OESO- en overige IMVO-voorwaarden voor missiedeelname.

### Maatschappelijke uitdagingen / SDGs:

Gezien de keuze van thematiek van deze missie (geavanceerde halfgeleiders, fotonica, nano- en kwantumtechnologie, AI, 5G/6G, en slimme steden) heeft deze missie bijgedragen aan SDG 3, 8, 9 en 11.

### Resultaten en follow-up

- Het doel om strategische partnerschappen aan te gaan is bereikt doordat tijdens de missie zeven overeenkomsten zijn afgesloten tussen Japanse en Nederlandse partners, o.a. op het gebied van kwantum, 6G en deeptech.
- In navolging van de missie is het Memorandum of Cooperation op het gebied van semicon tussen Nederland en Japan verlengd.
- In 2026 zal een innovatiemissie op het gebied van AI en data worden georganiseerd naar Japan om de banden tussen Nederland en Japan verder te bestendigen.
- Ter ere van het 30-jarige bestaan van het verdrag op het gebied van wetenschap en technologie tussen Nederland en Japan wordt een Joint Committee Meeting georganiseerd in Nederland.

---

## Indonesië, Directeur-Generaal Michiel Sweers

|             |                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
|-------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Datum       | 15-19 juni 2025                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| Type missie | Economische missie                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| Delegatie   | 70 unieke bedrijven uit de sectoren Tuinbouw; Maritieme logistiek en maakindustrie; en Watermanagement, 8 unieke kennisinstellingen en 3 unieke financieringsinstellingen. Doordat sommige entiteiten met meer dan 1 persoon deelnamen is het totale deelnemersaantal 113.                  |
| Achtergrond | De missie stond onder leiding van Directeur-Generaal Buitenlandse Economische Betrekkingen (DGBEB) Michiel Sweers in de hoedanigheid van viceminister en verving daarbij de minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp (min BHO) die kort voor aanvang van de missie terugtrad. |

### Samenvatting

Indonesië (IDN) is met 280 miljoen inwoners en het beleid van President Prabowo dat inzet op een stevige groei van de economie niet langer een '*sleeping giant*' te noemen. Om deze groei te realiseren kijkt IDN steeds nadrukkelijker naar de Europese Unie (EU) en specifiek Nederland (NL) als *gateway to Europe*. Dit biedt veel kansen voor het NL bedrijfsleven. Ook in het licht van de huidige mondiale ontwikkelingen, zoals het toenemende geopolitieke belang van IDN en het starten van een toetredingstraject tot OESO-lidmaatschap, is het intensiveren van de handelsbetrekkingen en de bredere bilaterale relatie passend.

De economische missie van juni 2025 speelde daarop in en legde een nieuw fundament voor de economische samenwerking in de komende jaren. Daarbij werd ingezet op sectoren die zowel voor NL als IDN prioritair zijn en waar samenwerking voor de hand ligt:

- Landbouw (in het bijzonder tuinbouw rond de combitrack in Noord-Sumatra);
- Water (zowel de NL bijdrage aan de kustbescherming van Noord-Java incl. Jakarta, als NL mkb voor innovatieve wateroplossingen);
- Maritiem (gefocust op havenontwikkeling, o.a. op Sulawesi)

Aan de private kant werden de bedrijven vertegenwoordigd door zakelijk missieleider VNO-NCW en sectorleiders van de brancheorganisaties *Dutch Greenhouse Delta* en *Netherlands Water Partnership* en consultancybureau Nestra.

### Belangrijkste onderdelen programma

- Bilaterale gesprekken met o.a. de minister en viceminister van Handel; de coördinerend minister voor Infrastructuur en Regionale Ontwikkeling; de voorzitter van APINDO (tegenhanger VNO-NCW); Ambassadeur Dindin Wahyudin en de gouverneur van Jakarta.
- *Mixed Economic Commission Light* o.l.v. DGBEB, een hoog ambtelijk overleg waarbij de economische samenwerking over de volle breedte wordt besproken op basis van diverse werkgroepen. Dit overleg valt onder het *Plan of Action* tussen IDN en NL dat onlangs werd verlengd onder verantwoordelijkheid van de minister van Buitenlandse Zaken. Voorjaar 2026 zal een IDN hoog ambtelijke delegatie afreizen naar NL voor het reguliere tweejaarlijkse overleg om de follow-up van de economische missie te bespreken.
- Ondertekeningsceremonie *Memoranda of Understanding* (MoU's), *Letters of Intent* (LoI's), en zakelijke contracten (totale verwachte contractwaarde ca. EUR 650 mln).

### Tuinbouw

- Bezoek aan de combitrack in Noord-Sumatra: Veldbezoeken Food Estate Humbang Hasundutan en Herbal and Horticultural Science and Technology Park.
- Seminar met als onderwerp Sustainable Horticulture Development
- Netwerkreceptie in bijzijn van Plaatsvervangend Directeur-Generaal Agro (van het Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur) en met relevante IDN en NL stakeholders
- Rondetafeldiscussie over de ontwikkeling van de zadensector in IDN m.b.v. NL stakeholders.

### Maritiem

- Maritime Business Forum in zowel in Jakarta als Makassar (Sulawesi)
- Netwerkreceptie in bijzijn van plaatsvervangend directeur-generaal van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, incl. de relevante NL en IDN stakeholders.
- Veldbezoek New Priok Container Terminal 1

## Water

- Waterforum incl. het netwerk van het Dutch Training & Exposure Programme (DUTEP – gericht op uitwisseling en capaciteitsopbouw op het gebied van water); focus op de nationale problematiek en nationale stakeholders, met ca. 200 aanwezigen (incl. hoog ambtelijk) en de IDN Speciaal Gezant voor Water van de Verenigde Naties (vml. minister van Buitenlandse Zaken Retno Marsudi).
- Waterforum in Semarang; incl. burgemeester en ca. 250 aanwezigen.
- Netwerkreceptie in bijzijn van de NL Watergezant incl. de relevante IDN en NL stakeholders.

## MVO\*/mensenrechten/koppeling hulp en handel

Naast dat de missiedeelnemers dienen te voldoen aan de OESO-richtlijnen op dit vlak, werd er aandacht aan het thema besteed in de vorm van een presentatie tijdens de deelnemersbijeenkomst voorafgaand aan de missie.

## Maatschappelijke uitdagingen / SDGs:

De missie heeft aandacht besteed aan: SDG2; Geen Honger; SDG6: Schoon Water en sanitair TBC; SDG8 Eerlijk Werk en Economische Groei; SDG Industrie, innovatie en infrastructuur; SDG: Duurzame steden en gemeenschappen; SDG12 Verantwoorde consumptie en productie; SDG13: Klimaatactie; SDG14: Leven in het Water; SDG15: Leven op het land; SDG17: Partnerschap om doelstellingen te bereiken.

## Resultaten en follow-up

- De 70 deelnemende bedrijven en in totaal 113 NL deelnemers maakten dit wereldwijd de grootste NL economische missie zonder staatsbezoek sinds de COVID-pandemie;
- Een totale verwachte contractwaarde van naar schatting EUR 650 mln.
- De bilaterale (handels-)betrekkingen werden versterkt door bilaterale gesprekken en het hoog ambtelijke *Mixed Economic Commission Light*;
- De missie werd door de missiedeelnemers gewaardeerd met een rapportcijfer van 8,0 (uitgevoerd door IPSOS), waarin als belangrijkste resultaten werd genoemd;
  - 75% van de deelnemers verwacht n.a.v. de economische missie een vervolgstap te zetten in IDN (waarvan 44% een vervolgstap verwacht richting export van goederen of diensten, en 38% richting investeringen). Alle deelnemers zijn het erover eens dat de economische missie daaraan heeft bijgedragen.
  - De tevredenheid over de uitvoering van het evenement en het voorbereidingstraject is hoog. Verbetering is volgens de deelnemers mogelijk m.b.t. de kwaliteit van sprekers. Daarnaast is het een terugkerende oproep van deelnemers om voldoende tijd in te bouwen voor netwerken.
  - Tot slot is het vaakst genoemde aandachtspunt de noodzaak van een gedegen follow-up. Een economische missie is geen eindstation in de ondersteuning van deelnemers. De post, BZ, de vakdepartementen en RVO geven hier gezamenlijk invulling aan. Op elk van de drie sectoren zijn inmiddels vervolgstappen gezet, zoals een verdiepingsmissie op tuinbouw (Q2 2026) en een volgend *Bilateral Maritime Forum* in IDN (Q1 2026).
- De missie faciliteerde ruim 300 matchmakinggesprekken tussen bedrijven en kennisinstellingen.
- Invest International gaf met LoI's t.w.v. ongeveer EUR 225 mln aan subsidies en leningen voor publieke infrastructuur een duidelijk signaal om zo snel mogelijk te willen starten met de uitvoering de MoU met IDN dat begin 2025 werd getekend.

---

## Japan, Directeur-Generaal Barbara Goezinne (Curatieve Zorg)

|             |                                                                                            |
|-------------|--------------------------------------------------------------------------------------------|
| Datum       | 21-28 juni 2025                                                                            |
| Type missie | <i>Life Sciences &amp; Health</i> (LSH)-missie                                             |
| Delegatie   | 30 bedrijven en organisaties en kennisinstellingen uit de LSH-sector (circa 60 deelnemers) |
| Achtergrond | Economische missie in het kader van de Osaka World Expo 2025                               |

## Samenvatting

Als een van de grootste economieën ter wereld, met toonaangevende expertise in onderzoek, een hoogwaardige technologische infrastructuur en een groeiende focus op gezondheid en welzijn, is Japan een natuurlijke en strategische partner voor Nederland. De missie bood een waardevol platform om partnerschappen te verkennen, kennis uit te wisselen en gezamenlijke oplossingen te ontwikkelen die beide samenlevingen ten goede komen.

De economische missie onder leiding van Carmen van Vilsteren (boegbeeld Topsector LSH) sloot aan bij de doelstellingen van het Japan-Netherlands Action Plan 2025, in april 2025 getekend door de minster-presidenten van beide landen, waaronder verdere LSH samenwerking. De mijlpalen en gewenste resultaten die voorafgaand zijn opgesteld zijn gehaald. Een belangrijke succesfactor was de soepele onderlinge samenwerking tussen Health Holland/Orange Sport Forum, VWS/BZ, RVO, bedrijven/organisaties.

#### Belangrijkste onderdelen programma

- Bezoek aan de Osaka World Expo 2025 met presentaties op NL paviljoen en rondleidingen door Japanse gezondheidspaviljoens
- Deelname aan Japan Health, een internationale beurs en conferentie voor innovatie in de gezondheidszorg
- Uitwisseling met Japanse ministerie van gezondheid en Japanse ministerie van economische zaken over verdere bestendiging van NL-JAP samenwerking

#### MVO\*/mensenrechten/koppeling hulp en handel

Alle missiedeelnemers voldeden aan de OESO- en overige IMVO-voorwaarden voor missiedeelname.

#### Maatschappelijke uitdagingen / SDGs:

Beide landen worden geconfronteerd met de gedeelde uitdagingen van vergrijzende bevolkingen en tekorten op de arbeidsmarkt, die vragen om slimme oplossingen, innovaties, en focus op preventie. Daarom is gekozen voor de thema's digitale zorg, regeneratieve geneeskunde, gezond ouder worden en sport en vitaliteit (SDG 3 en 9).

#### Resultaten en follow-up

Er zijn vele samenwerkingsverbanden tussen Nederlandse en Japanse universiteiten, academische ziekenhuizen en andere kennisinstituten, die tijdens deze LSH-missie verder zijn verdiept. Zo is er onder andere een Memorandum of Understanding (MoU) ondertekend tussen het Nederlandse Lifelines and de Japanse Tohoku Medical Megabank Organisation, en is er een uitgebreid NL-Japan seminar georganiseerd over regeneratieve geneeskunde door Nakanoshima Qross, een Japanse internationale hub voor nieuwe technologieën, in samenwerking met het Nederlandse RegMedXB. Daarnaast is de government-to-government relatie verder versterkt door gesprekken met het Japanse ministerie van gezondheid en het Japanse ministerie van economische zaken. De missie is door de deelnemers beoordeeld met een 8.2, 89% beoordeelde de missie als 'goed' (hoogste beoordeling), 11% als 'voldoende'

---

### **Zwitserland, Directeur-Generaal Michiel Smeets (DGBEB)**

|             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|-------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Datum       | 9-11 september 2025                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| Type missie | Economische missie                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| Delegatie   | 51 bedrijven uit biotech en hightech sectoren.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| Achtergrond | De missie paste binnen de inzet op het verder versterken van de economische, innovatie en politieke relaties met Zwitserland (ZWI). De directeur generaal Buitenlandse Economische Betrekkingen (DGBEB) gaf leiding aan de missie in de hoedanigheid van viceminister en verving daarbij de minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp (min BHO). Aan de private kant werden de bedrijven vertegenwoordigd door zakelijk missieleider VNO-NCW en sectorleiders van Holland High Tech en Health-Holland. |

#### Samenvatting

De economische missie sloot aan bij de strategische inzet op het verdiepen van de economische relatie met Zwitserland, een belangrijke partner voor Nederland (12e exportbestemming en 6e handelspartner voor diensten), waarbij handel en innovatie nadrukkelijk werden verbonden. Dat ZWI sinds 2011 onafgebroken op nummer 1 staat in de *Global Innovation Index* en NL en ZWI sinds 2024 een *Memorandum of Understanding* op innovatie en onderzoek hebben, onderstreepte dat de economische missie goed aansloot bij de gezamenlijke ambitie om deze economische relatie verder te versterken. Met de grootste Nederlandse handelsmissie ooit naar ZWI werd een basis gelegd voor samenwerking tussen NL en ZWI bedrijven in de biotech- en hightech sector. Binnen de biotech-track lag de focus op innovatieve therapieën (regeneratieve geneeskunde, celtherapieën, gentherapieën). Binnen de *high tech* track stond de halfgeleiderindustrie en precisietechnologie centraal. De betrokkenheid van ZWI zijde – met toegang tot gerenommeerde bedrijven– opende deuren voor de

bedrijven. Ten slotte bood de missie gelegenheid om het belang te benadrukken van de EU-ZWI-onderhandelingsakkoorden.

#### Belangrijkste onderdelen programma

- Bedrijfsbezoeken binnen de *high tech* track (Park Innovaare, Paul Scherrer Institute, VDL ETG Switzerland, Besi, Roche Diagnostics, IBM Research) en de biotech-track (Sitem-Insel, Roche en Novartis). Voor beide sectoren zijn daarnaast matchmakingssessies georganiseerd om samenwerkingskansen te verkennen.
- De Executive High Tea, waaraan VNO-NCW, landendirecteuren van Nederlandse vestigingen in ZWI en NL C-level bestuurders in het ZWI bedrijfsleven deelnamen. Tijdens deze sessie stond o.a. de economische samenwerking, Europese concurrentiepositie, het investeringsklimaat en financiering op de agenda.
- Een bilateraal gesprek tussen DGBEB en toenmalig minister Parmelin, de minister van Economie, Onderwijs en Onderzoek (inmiddels bondspresident), alsmede een ontmoeting met staatssecretaris Budliger van het Staatssecretariaat voor Economische Zaken.

#### MVO\*/mensenrechten/koppeling hulp en handel

Naast dat de missiedeelnemers dienen te voldoen aan de OESO-richtlijnen op dit vlak, werd er aandacht aan het thema besteed tijdens de deelnemersbijeenkomst voorafgaand aan de missie.

#### Maatschappelijke uitdagingen / SDGs:

De handelsmissie heeft bijgedragen aan goede gezondheid en welzijn door nieuwe partnerschappen en kansen voor kennisuitwisseling, innovatie en investeringen in de gezondheidszorg (SDG3), en aan waardig werk en economische groei door het identificeren van nieuwe handels- en investeringskansen en het ondersteunen van markttuitbreiding voor bedrijven (SDG8).

#### Resultaten en follow-up

##### Resultaten

- Een totale verwachte contractwaarde van naar schatting EUR 2.5 mln.
- De missie werd door de missiedeelnemers gewaardeerd met een rapportcijfer van 8,0, waarin als belangrijkste resultaten werd genoemd;
  - 80% van de deelnemers verwacht n.a.v. de economische missie een vervolgstap te zetten(waarvan 73% een vervolgstap verwacht richting export van goederen of diensten, 58% richting het afsluiten van zakelijke contracten en 67% naar het zoeken van partnerschappen).
  - De tevredenheid onder de deelnemers is hoog: 90% is tevreden over de programma-inhoud, 80% over de inhoud van de modules en 85% over het voorbereidingstraject.
  - De missie faciliteerde 155 matchmakinggesprekken tussen bedrijven en kennisinstellingen.
- De markt-themacombinatie *Organ-on-a-Chip* is expliciet onder de aandacht tijdens de missie, ook via een via een communicatiemoment, in de vorm van een artikel op de website van de Rijksoverheid waarin onder andere het biotech Mimetas is uitgelicht.

##### Follow-up

- Na de economische missie ligt de focus op de uitwerking van de markt-themacombinatie *Organ-on-a-Chip*, waarvoor in de komende drie jaar activiteiten worden georganiseerd
- In 2026 wordt door RVO, Swiss Global Enterprise (ZWI RVO), Health-Holland, Novartis en Roche een inkomende missie voor Zwitserse biotech bedrijven georganiseerd.
- Binnen de hightechsector wordt vervolg gegeven aan een nadere inventarisatie van het gezamenlijke ecosysteem en de daaruit voortvloeiende kansen, onder meer op het gebied van halfgeleiders, precisietechnologie en aanverwante sleuteltechnologieën.

---

#### **Frankrijk, Staatssecretaris Aukje de Vries**

|             |                                                                                                                                                                                                                                |
|-------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Datum       | 30 september – 2 oktober 2025                                                                                                                                                                                                  |
| Type missie | Economische missie en marge uitgaand werkbezoek Koningspaar (KP)                                                                                                                                                               |
| Delegatie   | Delegatie van circa 80 bedrijven met in totaal 129 deelnemers uit de Nederlandse militaire en civiele luchtvaartsector, agritech sector en floating offshore wind sector                                                       |
| Achtergrond | Het bezoek vormde het hoogtepunt van het NLS-Franse economisch jaar 2025 en sluit nauw aan bij het NLS-Franse "Pact voor Innovatie en Duurzame groei" gericht op samenwerking in gemeenschappelijke strategische sectoren. Dit |

pact werd gesloten tijdens het staatsbezoek van President Macron aan Nederland in 2023. Ruim 90 vertegenwoordigers vanuit het NLse en Franse bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheden sloten al aan bij het pact.

### Samenvatting

Op 1 oktober legde het KP een economisch werkbezoek (UWB) af aan Toulouse. De demissionair staatssecretaris (stas BHO) leidde de parallelle economische missie tussen 30 september en 2 oktober 2025. Minister IenW Tieman reisde mee en Focco Vijselaar trad namens VNO-NCW op als zakelijk missieleider. De economische missie parallel aan het UWB had bijzondere aandacht voor militaire en civiele luchtvaart, innovatie op het gebied van landbouw en voedsel en energieopwekking uit drijvende windturbines op zee (floating offshore wind).

Samen met de bedrijven werd onder andere een bezoek afgelegd aan Airbus om in te zetten op het versterken van de bijdrage van Nederlandse bedrijven en kennisinstellingen aan de waardeketen van Airbus. Bij Domaine de Candie werd ingegaan op versterking van de Nederlands-Franse samenwerking op het gebied van landbouwinnovatie. De bedrijven voor floating offshore wind bezochten onder andere Port-la-Nouvelle, waar zij ook in gesprek gingen met grote Franse ontwikkelaars EDF Renewables en Ocean Winds. Daarnaast sprak de staatssecretaris met minister Laurent Saint-Martin (Buitenlandse Handel en Fransen in het Buitenland) over onder meer Mercosur, de bilaterale handelsrelatie en exportcontrole. Gedurende de missie zijn in totaal 17 Memoranda of Understanding (MoU's) en Letter of Intents (LoI's) tussen Nederlandse en Franse publieke en private partijen ondertekend op het gebied van handel (IP, industriële participatie), innovatie en duurzaamheid binnen alle drie de sectoren.

### Belangrijkste onderdelen programma

- Ontvangst op de Prefectuur Toulouse door de Prefect en ondertekening van de routekaart voor samenwerking tussen Nederland en Occitanië.
- Bezoek aan Airbus: ondertekening MoUs en LoI's, demonstratie van de Airbus Caracal-helikopter aangeschaft door Nederlandse Ministerie van Defensie i.s.m. Commissariaat Militaire Productie (CMP), bezoek aan het Lycée Airbus en de Airbus A350-assemblagelijijn (A 350 toestellen aangeschaft door AirFrance-KLM).
- Ministeriele lunchdiscussie met de VIP-delegatie van de economische missie bij Airbus over industriële participatie, in het bijzonder voor de "Airbus Tech Hub" Nederland.
- Bezoek aan Domaine de Candie: ontmoeting met startups, demonstratie landbouwrobot en ondertekening van een MoU NL/FR over AgriTech, landbouwinnovatie en agrarisch onderzoek.
- Bilaterale ontmoeting met de (toenmalige) Franse minister voor Buitenlandse Handel, Laurent Saint-Martin.
- Ontvangst en receptie in het Stadhuis van Toulouse (Capitole) voor ontmoetingen met sectorale tracks, Franse tegenhangers en de lokale Nederlandse gemeenschap.
- Bezoek Port-la-Nouvelle door de floating offshore wind track, waar onder andere een gesprek plaatsvond met Franse ontwikkelaars EDF Renewables en Ocean Winds

### MVO\*/mensenrechten/koppeling hulp en handel

Verduurzaming door innovatie is bij alle drie de tracks aan de orde geweest.

### Maatschappelijke uitdagingen / SDGs:

Duurzame landbouw (SDG2); Duurzame energie (SDG7); Duurzame industrie, innovatie en infrastructuur (SDG9).

### Resultaten en follow-up

- Het bezoek van stas BHO en marge UWB leidde tot 17 MoUs en LoI's tussen NL en FRA publieke en private partijen op het gebied van handel, innovatie en verduurzaming in alle drie de sectoren.
- Missiedeelnemers beoordeelden de missie met een 7,6. De verwachte nominale contractwaarde is in de meeste gevallen commercieel vertrouwelijk, waarbij deze nominale waarde ook geen recht doet aan de waarde van verschillende samenwerkingsovereenkomsten.
- De missie leidde tot een ondertekening van de routekaart voor verdere samenwerking tussen Nederland en de regio Oceanië.
- Bij Airbus hebben vondt uitwisseling plaats over ontwikkeling in de vliegtuigbouw en konden Nederlandse bedrijven zich positioneren als potentiële partners voor toekomstige programma's
- In aanwezigheid van stas BHO vond uitwisseling plaats over precisielandbouw, robotica en klimaatbestendige teelsystemen

- Nederlandse bedrijven binnen de offshore wind sector zijn in beeld gekomen als technologie- en kennispartners voor toekomstige Franse projecten

---

## India, minister Robert Tieman (IenW)

|             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|-------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Datum       | 26 - 31 oktober 2025                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| Type missie | Economische missie                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| Delegatie   | Circa 20 maritieme bedrijven                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| Achtergrond | De missie past in de versterking van de economische en politieke relaties met India en in de voorbereiding van een Strategisch Partnerschap. De focus lag op de maritieme sector, in aansluiting op Indiase programma's zoals Make in India en Sagarmala en de groeiende handelsrelatie. Nederland was partnerland tijdens de India Maritime Week 2025 (India Maritime Week) in Mumbai, het belangrijkste maritieme evenement van India. |

### Samenvatting

De missie droeg bij aan de strategische inzet op een breed economisch partnerschap met India, met nadruk op maritieme samenwerking, vergroening en digitalisering. Tijdens de *India Maritime Week* (Global Maritime India Summit, Sagarmanthan: Great Oceans Dialogue en Maritime SheEO Conference) werd maritiem Nederland zichtbaar gepositioneerd.

De minister van Infrastructuur en Waterstaat sprak met minister Sonowal (Havens, Scheepvaart en Waterwegen) en de Chief Minister van Maharashtra en had een korte ontmoeting met premier Modi. Het bestaande *Memorandum of Understanding* (MoU) over maritieme samenwerking werd met drie jaar verlengd. Daarnaast werd een Letter of Intent (LoI) ondertekend over een *Green and Digital Sea Corridor* tussen India en Nederland. In dit kader werd een pilot gelanceerd voor een digitale corridor om de handel in farmaceutische producten vanuit India naar Nederland te versnellen. De Netherlands Lounge op de beursvloer, de Dutch country session en de CEO Round Table met premier Modi leverden goede contacten en concrete leads op. Drie MoU's tussen Nederlandse en Indiase sectorpartijen werden ondertekend. De doelstellingen op het gebied van positionering, beleidsdialoog en het creëren van zakelijke kansen zijn in belangrijke mate behaald.

### Belangrijkste onderdelen programma

- Deelname aan de Global Maritime India Summit met Netherlands Lounge, Dutch country session en matchmaking.
- Bilaterale gesprekken met minister Sonowal en de Chief Minister van Maharashtra over havens, binnenvaart, groene scheepvaart, digitalisering, waterstof, kustbescherming en klimaatadaptatie.
- Deelname aan Sagarmanthan: Great Oceans Dialogue over maritieme connectiviteit, maritieme veiligheid, diversificatie van toeleveringsketens en cyberweerbaarheid.
- Deelname aan de Maritime SheEO Conference over versterking van de rol van vrouwen in de maritieme sector.
- Werkbezoeken aan Jawaharlal Nehru Port Authority en gesprekken over de nieuw te ontwikkelen Vadhavan Port, met aandacht voor kansen voor Nederlandse bedrijven.
- CEO Round Table met premier Modi, met deelname van Nederlandse scheepsbouwers.
- Lancering van een digitaliseringspilot voor een Pharma Data Corridor in het kader van de Green and Digital Sea Corridor.

### Internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen (IMVO)

IMVO kwam aan de orde in gesprekken en seminars over duurzame maritieme ontwikkeling, groene scheepvaart en capaciteitsopbouw. Er is gewezen op het belang van veilige arbeidsomstandigheden, transparante toeleveringsketens en beperking van negatieve milieu- en klimaateffecten. De koppeling hulp en handel kwam terug in kennisdeling, maritieme opleidingen en mobilisering van duurzame financiering.

### Maatschappelijke uitdagingen

De missie adresseerde onder meer:

- SDG 7 (duurzame energie) via samenwerking op groene waterstof en alternatieve brandstoffen.
- SDG 9 (industrie, innovatie en infrastructuur) via slimme en duurzame havenontwikkeling en digitalisering.
- SDG 13 (klimaatactie) via emissiereductie in de scheepvaart en klimaatadaptatie.
- SDG 14 (leven in het water) via aandacht voor effecten van scheepvaart en baggeren en natuurgebaseerde oplossingen.

- SDG 5 (gendergelijkheid) via deelname aan *Maritime SheEO*.

Door de keuze voor groene en digitale zee-corridors, binnenvaartontwikkeling en maritieme veiligheid zijn Nederlandse en Indiase beleidsdoelen met elkaar verbonden.

#### Resultaten

- Verlenging van het maritieme MoU tussen IenW en het Ministry of Ports, Shipping and Waterways (2026–2029).
- Ondertekening van een LoI over een Green and Digital Sea Corridor, gericht op koppeling van waterstofecosystemen en een gedeelde data-infrastructuur voor goederenstromen.
- Lancering van een pilot voor een pharma data corridor tussen India en Nederland.
- Drie MoU's tussen sectorpartijen:
  - Invest International – ICICI Bank (Dutch Desk India).
  - Dutch Climate Fund Managers – Indian Maritime Development Fund (duurzame maritieme investeringen).
  - MARIN – National Centre of Excellence for Green Ports & Shipping (onderzoek en ontwikkeling in groene maritieme technologie).
- Organisatie van een Joint Working Group op maritieme samenwerking om uitvoering te geven aan MoU en LoI.
- Versterking van de beleidsdialoog over maritieme veiligheid, inclusief cyberweerbaarheid en samenwerking in de Internationale Maritieme Organisatie.
- Versterking van de positie van Nederland als investeringspartner voor maritieme projecten in India, in lijn met de Maritime Amrit Kaal Vision 2047.

#### Follow-up

Verdere uitwerking van de *Green and Digital Sea Corridor* (inclusief opschaling van de *pharma pilot* en verkenning van andere goederenstromen en brandstoffen), vervolgafspraken in de *Joint Working Group* en ondersteuning van de uitvoering van de *MoU's*. De resultaten worden ingebed in de voorbereiding van het Strategisch Partnerschap met India en toekomstige hoog-ambtelijke en ministeriële bezoeken.

---

### **Vietnam, Staatssecretaris Aukje de Vries**

|             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
|-------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Datum       | 9 – 13 november 2025                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| Type missie | Economische missie                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| Delegatie   | 27 bedrijven uit de sector Logistiek (luchthavens en zeehavens)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| Achtergrond | Vietnam is een van de snelst groeiende economieën ter wereld (8.02% in 2025). Het handelsvolume via Vietnamese havens groeide in 2025 met 14% naar 864 miljoen ton. Deze groei zet naar verwachting door. De Vietnamese luchtvaartindustrie is de snelst groeiende luchtvaartsector in Zuidoost-Azië en de 5 <sup>e</sup> wereldwijd. Dit vraagt om nieuwe zeehavens, luchthavens, maar ook om modernisering van bestaande infrastructuur en ontwikkeling van de binnenvaart, waar noordelijke containerschepen nu slechts 2% van gebruiken. Dat biedt kansen voor slimme en groene logistieke oplossingen van Nederlandse bodem. |

#### Samenvatting

De missie werd geleid door staatssecretaris Aukje de Vries en zakelijk missieleider VNO-NCW, Willemien Bosch.

Wijzigingen in Vietnamese regelgeving het afgelopen jaar stelde aanzienlijk meer private partijen in staat te investeren in grote infrastructuurprojecten, wat onmiddellijk kansen schept voor Nederlandse bedrijven. Slechts een handjevol Vietnamese private partijen kunnen verantwoordelijk zijn voor de ontwikkeling van zeer grootschalige infrastructuurprojecten. Dit bezoek opende de juiste deuren op hoog niveau en wist de Nederlandse sector tijdig te positioneren voor nieuwe projecten. Opvallend was de urgentie waarmee de Vietnamese zijde ter zake wilde komen. Ook bleken de Vietnamese gesprekspartners weinig overtuigd te hoeven worden van de logistieke kennis en expertise die NL als handelspoort naar Europa te bieden heeft. De feedback van deelnemers tijdens de missie was overwegend positief en opnieuw bleek het belang van voldoende tijd van de missieleiding met bedrijven en ruimte voor netwerken.

### Belangrijkste onderdelen programma

- Er werd gesproken met de belangrijkste publieke en private stakeholders.
- De staatssecretaris sprak tijdens haar bezoek met de viceministers van Construction (MoC) en Industry and Trade (MoIT), de voorzitter van het Volkscomité van de belangrijke havenstad Hai Phong, en de, voorzitter van het Volkscomité van Ho Chi Minh-stad, het economisch hart van het land.
- De economische missie bood de deelnemende bedrijven langs twee sporen (zeehavens en luchthavens) een programma aan. De zeehavenbedrijven voeren over de Rode Rivierdelta met de Vietnamese maritieme en binnenvaart autoriteit (VIMAWA), bezochten de grote en moderne HATECO Hai Phong International Terminal, mochten hun diensten pitchen aan tafel met de Staatssecretaris bij de autoriteiten van Hai Phong, voeren met het grootste havenbedrijf van Vietnam (Saigon Newport) door de Saigon Rivier en bezochten de Cai Mep International Terminal (CMIT). De luchthavenbedrijven bezochten de Civiele Luchtvaartautoriteit van Vietnam (CAAV), het Long Thanh vliegveld en relevante private conglomeraten zoals Sun, Masterise, T&T en gingen samen met de staatssecretaris langs bij Sovico, onder andere eigenaar van Vietjet Airlines.

### MVO\*/mensenrechten/koppeling hulp en handel

De snelle groei in Vietnam maakt het IMVO-risicolandschap complexer. Klimaatverandering heeft invloed op de productiviteit, terwijl arbeidsproblemen dieper in de toeleveringsketen blijven spelen. Het onderwerp kreeg aandacht tijdens de kick-off van de missie en tijdens een IMVO-seminar. Ook Vietnamese exporteurs passen zich al aan de veranderende EU-duurzaamheidsregelgeving aan. Het Ready to Export (R2E)-programma—gefinancierd door RVO (PSD-app) en uitgevoerd met de Dutch Business Association Vietnam (DBAV)—helpt MKB's deze veranderingen het hoofd te bieden, met al sterke resultaten in de fase 2021–2024. Voortbouwend op dit momentum lanceerde de Staatssecretaris het voorstel voor R2E Fase 2 (2026–2027) om deze ondersteuning op te schalen.

### Maatschappelijke uitdagingen / SDGs:

Havens zijn essentiële infrastructuur om de duurzame economische groei van Vietnam te kunnen faciliteren (SDG 9). Uitbreiding van havens draagt bij aan CO2-uitstoot. Vergroening en modernisering van havens moet een bijdrage leveren aan het reduceren van uitstoot (SDG 13). Impact op luchtkwaliteit, verkeer, geluid rondom bewoonde gebieden (SDG 11). Er zijn belangrijke publieke en private partijen in Vietnam met wie NLse bedrijven kunnen samenwerken (SDG 17).

### Resultaten en follow-up

- De missie is door de deelnemers beoordeeld met een 8,3.
- Nederland is duidelijk gepositioneerd als partner met een sterke logistieke sector.
- Vijf samenwerkingsovereenkomsten door NL bedrijven (Damen (2x), FMO, Moovle en STC) getekend met Vietnamese partijen;
- De belangrijkste handelsbelemmeringen aangekaart op politiek niveau;
- Samenwerking verkend voor binnenvaartontwikkeling en commerciële leads gegenereerd voor Nederlandse bedrijven aan verschillende Vietnamese (veelal private) infrastructuurprojecten;
- Er is NL steun uitgesproken voor de geplande investering van APM Terminals van EUR 2 mld in een havenproject. Potentieel een van de grootste Nederlandse investeringen in Vietnam.
- Gesprekken werden gestart over een directe lijnvlucht naar Amsterdam op verzoek van de Vietnamese autoriteiten en Vietnam Airlines. Inmiddels is door Schiphol bekend gemaakt dat Vietnam Airlines in de zomer op deze route kan gaan vliegen.

---

## **Saoedi-Arabië, Staatssecretaris Aukje de Vries**

|             |                                                                                                                    |
|-------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Datum       | 1-3 december 2025                                                                                                  |
| Type missie | Economische missie                                                                                                 |
| Delegatie   | 56 bedrijven uit de sectoren kritieke grondstoffen en energietransitie                                             |
| Achtergrond | Missie gericht op energietransitie en kritieke grondstoffen om Nederlandse positie te versterken in Saoedi-Arabië. |

### Samenvatting

De missie past binnen de strategische aanpak om de brede economische relatie met Saoedi-Arabië te versterken, met een focus op handel en samenwerking in energietransitie en kritieke grondstoffen. Dit sluit aan bij de hervormingsagenda Vision 2030 en biedt kansen voor Nederlandse bedrijven in hernieuwbare energie, logistiek en technologie.

De doelstellingen zijn grotendeels behaald: er is gesproken over de oprichting van een Joint Economic Committee (JEC) en intensivering van samenwerking binnen de Energie-MoU. Succesfactoren waren de hoge betrokkenheid van Saoedische bewindspersonen, de aansluiting op nationale prioriteiten van Saoedi-Arabië, en de kwaliteit van de deelnemende Nederlandse bedrijven. Daarnaast droegen bilaterale gesprekken, bedrijfsbezoeken en netwerkevenementen bij aan het versterken van persoonlijke relaties, cruciaal in de Saoedische zakelijke cultuur.

#### Belangrijkste onderdelen programma

- Deelname aan de CEO-roundtable over energietransitie, innovatie en grote evenementen zoals de World Cup 2034.
- Bilaterale gesprekken met Vice Minister van Industrie, H.E. Khaled Al-Mudaifer.
- Diverse seminars en bijeenkomsten over energietransitie en kritieke grondstoffen.
- Opening van het eerste ING-kantoor in Riyad.
- Ondertekening van een MoU tussen VNO-NCW en de Saudi Dutch Business Council.
- Verschillende netwerkmomenten.

#### MVO\*/mensenrechten/koppeling hulp en handel

De onderwerpen IMVO en mensenrechten zijn als structureel onderdeel van de missie aangekaart. Voorafgaand aan de missie vond een breed mensenrechtenoverleg plaats met het maatschappelijk middenveld, waarvan de uitkomsten door de mensenrechtenambassadeur zijn gedeeld tijdens de deelnemersbijeenkomst. Dit bood deelnemers een duidelijk beeld van de mensenrechtensituatie en de verwachtingen rondom maatschappelijk verantwoord ondernemen.

Tijdens de missie werd een seminar over IMVO georganiseerd, gericht op bewustwording en het delen van *best practices* voor bedrijven. Dit seminar benadrukte het belang van gepaste zorgvuldigheid in bedrijfsactiviteiten en toeleveringsketens, in lijn met de internationale standaarden en het Nederlandse IMVO-beleid. Hierdoor werd IMVO geïntegreerd in de missie als een essentieel en praktisch toepasbaar thema.

#### Maatschappelijke uitdagingen / SDGs:

De thema's van de missie – energietransitie, kritieke grondstoffen en duurzame innovatie – dragen bij aan meerdere SDG's:

- Betaalbare en duurzame energie, door samenwerking in groene waterstof, CCUS en hernieuwbare energieprojecten (SDG7).
- Duurzame industrie, innovatie en infrastructuur, door het bevorderen van circulaire mijnbouw, logistieke hubs en technologische samenwerking (SDG9).
- Verantwoorde consumptie en productie, door de focus op duurzame grondstoffenketens en economische diversificatie (SDG12).
- Klimaatactie, door gezamenlijke inspanningen om de energietransitie te versnellen en de CO2-uitstoot te verminderen (SDG13).

De missie heeft bijgedragen aan de verbinding tussen maatschappelijke uitdagingen in Nederland en Saoedi-Arabië door samenwerking op deze thema's te bevorderen. Dit sluit aan op Vision 2030 van Saoedi-Arabië en biedt kansen voor Nederlandse bedrijven om duurzame oplossingen te leveren.

#### Resultaten en follow-up

De missie heeft bestaande relaties op het gebied van energietransitie en kritieke grondstoffen versterkt en nieuwe samenwerkingen opgeleverd:

- Missiedeelnemers beoordeelden de missie met een 8,1.
- Ondertekening van een MoU tussen VNO-NCW en de Saudi Dutch Business Council ter bevordering van economische samenwerking.
- Intentie over de oprichting van een Joint Economic Committee (JEC), met de eerste editie gepland voor 2026.
- Intensivering van samenwerking binnen de Energie-MoU, met focus op waterstof en duurzame energieprojecten.
- Versterking van bedrijfscontacten, waaronder de opening van ING's kantoor in Riyad en verdere positionering van bedrijven zoals Vopak.
- Gesprekken met Saoedische bedrijven zoals Ma'aden en Aramco gericht op duurzame grondstoffenketens.
- Constructieve gesprekken met de Saoedische bedrijven SABIC en Aramco over onder andere het vestigingsklimaat in Nederland.

Vervolgacties: Uitwerking van de JEC en gezamenlijke projecten, mogelijke inkomende missie van Saoedische bedrijven naar Nederland, en Nederlandse deelname aan Expo 2030 en World Cup 2034.

*\* Voor deze missies uitgevoerd door RVO wordt zowel voorafgaand aan als tijdens de missie aandacht besteed aan het belang van IMVO (in aanvulling op de standaard MVO-check voorafgaande aan de missies). Bij de wervingstekst kunnen deelnemers aanvullende informatie vinden over de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen en specifieke IMVO-risico's.*